

УДК 796.5:796/799

Юдіна О. І.*el.judina@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3699-5321**д.е.н., доцент, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро***Богородицька Г. Є.***annaakrem353@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3653-3370**к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро***Бондар Д. С.***annaakrem353@gmail.com**магістр, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті було розглянуто основні організації спортивного туризму в Україні. Спортивний міжнародний туризм є достатньо специфічним, але важливим явищем у житті суспільства. В широкому розумінні він являє собою один з видів активного відпочинку за межами звичного середовища, що покликаний мобілізувати сили організму на долавання та «підкорення» різних перешкод, здебільшого природного характеру. У більш вузькому трактуванні спортивний туризм розглядається як окремий вид спорту, що передбачає певні елементи змагальності, з подальшим закріпленням отриманих досягнень, а саме присвоєння певних категорій та розрядів. При цьому він не є олімпійським видом спорту, хоча періодично проводяться міжнародні змагання зі спортивного туризму. Тому більш детальна актуальність даної теми буде розкрито через дослідження всіх аспектів даного виду туризму. Основна мета туристичних організацій є створення нових робочих місць та розвиток туризму в Україні. В Україні спостерігається велике різноманіття спортивних туристичних маршрутів. Знайти необхідний маршрут під свою категорію не важко. Зараз в Україні розвивається не тільки пішохідний туризм, розробляються і використовуються маршрути, для водного, велосипедного, гірського та інших видів спортивного туризму. Це свідчить про значний попит та затребуваність суспільством спортивного туризму в усьому його різноманітті. В Україні спостерігається велике різноманіття спортивних туристичних маршрутів. Знайти необхідний маршрут під свою категорію не важко. Зараз в Україні розвивається не тільки пішохідний туризм, розробляються і використовуються маршрути, для водного, велосипедного, гірського та інших видів спортивного туризму. Це свідчить про значний попит та затребуваність суспільством спортивного туризму в усьому його різноманітті. Україна має дуже великий потенціал в розвитку спортивного туризму. Насамперед це обумовлено кліматом нашої країни. Клімат дає змогу розвиватися всім видам спортивного туризму. Україна взяла курс розвитку спортивного туризму за стандартами країнами ЄС. Це дає змогу приваблювати нових партнерів з всього світу. Основним чинником котрий уповільнює розвиток туризму в Україні – війна розв'язана країною агресором. Але післявоєнний час, Україна обов'язково прискорить процес в розвитку туристичної галузі. Обумовлено це тим, що наразі наша країна у всіх на слуху.

Ключові слова: туристичні заходи, спортивний туризм, природно-ресурсний потенціал України.

Yudina Olena*el.judina@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3699-5321**Doctor of Economics, Associate Professor,**Professor of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business,**University of Customs and Finance, Dnipro***Bogorodytska Hanna***annakrem353@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3653-3370**Ph.D., Associate Professor,**Associate Professor of the Department of International Economic Relation and Region Studio,**University of Custom Service and Finance, Dnipro***Bondar D.S.***annakrem353@gmail.com**Master's degree, University of Customs and Finance, Dnipro*

MODERN STATE OF DEVELOPMENT OF SPORT TOURISM IN UKRAINE

Abstract. *The article considered the main organizations of sports tourism in Ukraine. International sports tourism is a rather specific but important phenomenon in the life of society. In a broad sense, it is one of the types of active recreation outside the usual environment, which is designed to mobilize the body's various obstacles, mostly of a natural nature. In a narrower interpretation, sports tourism is considered as a separate type of sport, which involves certain elements of competitiveness, with further consolidation of the obtained achievements, namely the assignment of certain categories and ranks. At the same time, it is not an Olympic sport, although International sports tourism competitions are held periodically. Therefore, the more detailed relevance of this topic will be revealed through the study of all aspects of this type of tourism. The main goal of tourist organizations is to create new jobs and develop tourism in Ukraine. There is a great variety of sports tourist routes in Ukraine. It is not difficult to find the necessary route for your category. Currently, not only hiking tourism is developing in Ukraine, routes are being developed and used for water, cycling, mountain and other types of sports tourism. This indicates a significant demand and demand by society for sports tourism in all its diversity. There is a great variety of sports tourist routes in Ukraine. It is not difficult to find the necessary route for your category. Currently, not only hiking tourism is developing in Ukraine, routes are being developed and used for water, cycling, mountain and other types of sports tourism. This indicates a significant demand and demand by society for sports tourism in all its diversity. Ukraine has great potential in the development of sports tourism. First of all, this is due to the climate of our country. The climate enables the development of all types of sports tourism. Ukraine took the course of developing sports tourism according to the standards of the EU countries. This makes it possible to attract new partners from all over the world. The main factor slowing down the development of tourism in Ukraine is the war unleashed by the aggressor country. But in the post-war period, Ukraine will certainly speed up the process in the development of the tourism industry. This is due to the fact that our country is currently on everyone's ears.*

Key words: tourist activities, sports tourism, natural resource potential of Ukraine.

JEL Classification: Z30, Z39

DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-6-7>

Постановка проблеми. Спортивний туризм поділяють на його підвиди, котрі можуть розвиватися самостійно незалежно один від одного. Також спортивний туризм сприяє фізичному й духовному розвитку

людини; естетичному й морально-вольовому вихованню; пізнанню історії та сучасності, культур та звичаїв місцевого населення, дбайливому ставленню до природи та повазі до національних традицій; розвитку та підви-

щенню рівня знань, умінь, навичок подолання природних перешкод тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми спортивного туризму в Україні були досліджені В. О. Шпильовою [1], та І. В. Писаренко, А. Ю. Григоренко [2] розглядає стан спортивного туризму в Україні та надає головні тенденції розвитку спортивного туризму в Україні. І. М. Годя [3] розглядає потенціал спортивного туризму за кордоном. Разом з тим, немає досліджень з порівнянням національного спортивного туризму з іноземним досвідом в цій галузі.

Мета дослідження полягає у порівнянні іноземних умов розвитку спортивного туризму з національними умовами розвитку спортивного туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі світового розвитку спортивного туризму в світі розвивається дуже швидко. Альпи вважають одним з найяскравіших центрів туризму в Європі, включаючи спортивний (альпінізм, гірський, лижний тощо). В Альпах знаходиться велика кількість туристичних баз та місць для зупинок туристів, ці місця відвідуються туристами на протязі цілого року. Також на сьогодні Австрія, Італія, Франція та Швейцарія є найбільш привабливими країнами для тих туристів, котрі обирають гірський туризм [4]. Завдяки розвиненій інфраструктурі, Альпи користуються попитом серед любителів трекінгу та альпінізму. Альпи мають більше ніж 45 вершин, висота котрих перевищує 4000 м. Гірський туризм має багато особливостей, наприклад особливості розміщення. Засоби розміщення схожі на гірські шале, котрі вписані в навколишній дизайн. Також варто відмітити сучасний стан гірськолижної інфраструктури в Європі, оскільки це значною мірою відображає розвиток спортивного туризму. Можливо виділити три основні країни, в котрих найбільше розвинена гірськолижна інфраструктура, а саме: Італія, Австрія та Швейцарія. Це все обумовлено їхнім розвитком в сфері гірськолижного туризму та значну роль відіграє рельєф цих країн. Через ці країни проходить система хребтів та масивів Альп, це сама висока система хребтів, котрі пролягають через 8 країн Європи. Саме це відіграє найголовнішу роль у тому, чому саме в цих країнах так розвинений гірськолижний туризм [5]. Також в Європі одним з найпоширеніших видів спортивного туризму є альпінізм. Саме в основі альпінізму лежить сходження на скелі та

гірські вершини. Для того, щоб почати займатись альпінізмом треба більш значні грошові витрати, ніж займаючись гірським туризмом. Щоб почати займатись альпінізмом, треба дуже велика витримка, сміливість та сила в руках і ногах. Також треба брати до уваги вік, оскільки в альпінізмі є вікові обмеження. Зараз день альпінізм набирає популярності серед молоді та любителів екстриму [6].

Щодо автомобільного туризму, то він один з найпопулярніших видів спортивного туризму. Його популярності сприяють певні особливості. Переваги такого туризму полягають у тому, що є можливість змінити маршрут та місця для відвідування можливо обирати на свій смак. У країнах Азії більш розвиненим є пішохідний та гірський туризм. Все це обумовлюється тим, що в Азії зібрані найбільш високі гори, їх ще називають гори «восьмитисячники». За всю сучасну історію не так багато людей, котрі змогли дістатися до цих вершин. Але треба зазначити таку тенденцію: з кожним роком людей, котрі долають найвищі вершини стає більше. Це все обумовлено тим, що прогрес в техніці та других важливих факторів не стоїть на одному місці. Також в цих районах є місцеве населення – Шерпи, вони внесли великий вклад завдяки допомогі раннім експедиторам Гімалаїв. Але навіть у нинішній час, Шерпи дуже цінуються за свій досвід у походженнях на великі висоти. На сьогодні, «шерп» називають екскурсоводів, інструкторів чи провідника. Спортивний туризм в Америці є великою галуззю, яка надає свої послуги туристам з усього світу. Найпоширенішими видами спортивного туризму є гірський, водний та автомобільний. Спортивний туризм в Америці є великою галуззю, яка надає свої послуги туристам з усього миру. Найпоширенішими видами спортивного туризму є: гірський, водний, автомобільний.

Що стосується гірського туризму, то треба виділити гори Анд, вони протягуються майже по всій території Південної Америки. Вони є одними з найбільш високими горами, при цьому вони продовжують рости. Також гори Анд мають різні структури, бо вони знаходяться в різних кліматичних умовах. В Андах нараховується більше ніж 100 вершин перевищуючих 6000 м, найзнаменитіша з них вершина Аконкагуа (6962 м) [7]. Водний туризм є надзвичайно широким поняттям, яке включає велику кількість його видів. Наприклад, в Айдахо є ріки Снейк та Салмон, вони дуже

підходять для сплаву. А основними центрами для серфінгу зазвичай вважають Гаваї та Флориду. Займатися серфінгом може як професіонал, так і новачки [8]. Останнім видом, який є найпопулярнішим в Америці – автомобільний туризм. Найдинамічніше автотуризм почав розвиватися в США в середині XX століття, саме тоді подорожі на особистому транспорті починають набувати масового характеру. Нові автостради та спеціалізовані агенції надають свої послуги з автомобільного туризму, займаючись підбором готелів та хостелів, бронюванням та оформленням віз. Цей вид подорожей призначається для самостійних та заможних людей, для яких автомобіль стає частиною життя. Автомобільний туризм, слід сказати, це відпочинок не для всіх. Особисті автомобілі в США давно перетворилися на автомобіль. Статистика показує, що автомобіль, переваги якого очевидні, став одним із найпопулярніших видів відпочинку. Свобода дій і немає прив'язки до часу, їхати можна швидко і повільно, роблячи зупинку в будь-якому місті. Уздовж автострад розташовуються знаки, що вказують на сервісні пункти та зони відпочинку, але є такі знаки, які кажуть, що в цьому місці немає закусок. Дорогами США може подорожувати кожна людина, яка має права, а поломки автомобіля вирішуються в придорожніх майстернях, звичайно, за певну суму.

Інфраструктура автомобільного туризму добре розвинена та не викликає побоювань за якість відпочинку [9]. Туризм в Австралії є одним з найперспективніших секторів економіки. В Австрії треба виділити такі види спортивного туризму, як гірський та водний. Що стосується гірського туризму: залежно від сезону в австралійських горах бувають рясні снігопади, іноді випадає до кількох метрів снігу за сезон.

Гірськолижний сезон в Австралії починається наприкінці травня і зазвичай триває до кінця вересня, іноді затягуючись на кілька тижнів. У цей час року тисячі австралійців та сотні туристів з інших країн приїжджають сюди, щоб побувати у справжній зимі, адже в Австралії всі сезони відрізняються від північної півкулі з точністю до навпаки. Основний пік гірськолижного сезону в Австралії посідає червень-серпень, коли рекомендується бронювати готелі та квитки на гірськолижні траси заздалегідь [10]. Катання на гірських лижах і сноубордах Австралії можливе під час місцевої зими у південній частині кра-

їни, у штатах Новий Південний Уельс (New South Wales), Вікторія (Victoria) та Тасманії (Tasmania), але найбільш розвинене і популярне місце – національний парк Снігові гори (Snowy Mountains), приблизно в 1.5 годинах їзди на машині від столиці Австралії Канберри. Тут розташована найвища гора Австралії (пік Костюшко), з якої також можна скотитися на лижах, але для цього треба буде подолати близько 6 км пішки до вершини [11].

Водний туризм в Австралії теж дуже розвинений, відмінні місця для серферів є і на південному заході Австралії, де берег схильний до всіх капризів Південного океану. На північ від населеного пункту Олбані (штат Західна Австралія) знаходиться відоме багатьом серферам місце – гирло річки Маргарет (Маргарет Рівер), де в найгірші дні немає хвиль менше двох метрів заввишки. Але, мабуть, центром серфінгу в Австралії, безсумнівно, вважається невелике містечко Торки (Torque) за 100 км від Мельбурна на узбережжі Басової протоки. Тут сконцентровано безліч магазинів і центрів для серферів, і навіть є свій музей серфінгу. У школах, серфінг – це звичайні уроки у шкільному розкладі, а більшість людей після роботи йдуть на пляжі для катання на хвилях. Поруч із містечком Торки знаходиться всесвітньо відомий серферський пляж Bells Beach. Як висновок треба зазначити те, що спортивний туризм розвинутий практично в усіх регіонах та майже в усіх країнах світу. Особливо це стосується гірського туризму, який переважає в країнах Європи, Азії та США. Це все пов'язано з кліматичними та орографічними умовами цих країн. В Австралії ж одним з основних видів спортивного туризму є водний туризм.

На сьогоднішній день, Україна має великий потенціал у розвитку сучасного туризму. Перш за все треба зазначити, що Україна має кліматичні умови котрі сприяють розвитку всіх видів спортивного туризму. В Україні дуже великий потенціал природних рекреацій. Ще треба мати стратегічний план та вектор розвитку спортивного туризму. Вектором розвитку можуть стати країни ЄС. Через географічне положення найближчим партнером у розвитку туризму можуть стати країни ЄС, але щоб приваблювати нових партнерів та туристів зі всього світу треба стати конкурентно спроможним. В останній час Україна взяла курс на розвиток туризму, і спортивний туризм не є виключенням [12].

Є такі чинники, котрі призупиняють розвиток туризму в нашій країні і цією причиною є війна котра охопила всю країну. На питання щодо розвитку туризму в Україні, педагог та тренер зі спортивного туризму Корнієнко В. М. відповів таким чином: «Ми будемо брати до уваги післявоєнний період. Це обумовлено тим, що між довоєнним та післявоєнним розвитком є велика прірва. Річ у тому, коли Україна вийде переможцем після цього (має на увазі війну), у нас відкривається ще більше умов для міжнародного туризму. Якщо раніше в світі про Україну мало хто знав (має на увазі потенційних туристів), то зараз всі знають про Україну, принаймні намагаються дізнатися про Україну якомога більше. Туризм післявоєнний розкриється повною мірою та «засяє» новими фарбами. І співвітчизники, і іноземці будуть намагатися дізнатися більше про нашу країну, прагнучи її відвідати. А нам тільки залишається гідно приймати цих туристів і намагатися більше створити туристичних локацій, де люди могли б дізнаватися про нашу культуру і природу. Післявоєнний розвиток туризму буде розвиватися значними темпами. Це стосується всіх сфер туризму, спортивний туризм не є виключенням. Маємо можливість вийти на новий рівень міжнародного туризму. Хочу зауважити не російського, а саме українського». Таким чином, після війни будуть надходити нові кошти на створення внутрішнього туризму. Також будуть з'являтися нові партнери, котрі будуть зацікавлені в розвитку українського туризму. Як висновок, треба додати те, що шлях до міжнародного туризму буде не легким».

Такі оцінки та міркування цілком узгоджуються з офіційними державними заявами та деклараціями в Україні щодо післявоєнної розбудови вітчизняної туристичної галузі.

Висновки. Спортивний туризм розвинутий практично в усіх регіонах та майже в усіх країнах світу. Особливо це стосується гірського туризму, який переважає в країнах Європи, Азії та США. Це все пов'язано з кліматичними та орографічними умовами цих країн. В Австралії ж одним з основних видів спортивного туризму є водний туризм.

Україна має дуже великий потенціал в розвитку спортивного туризму. Насамперед це обумовлено кліматом нашої країни. Клімат дає змогу розвиватися всім видам спортивного туризму. Україна взяла курс розвитку

спортивного туризму за стандартами країнами ЄС. Це дає змогу приваблювати нових партнерів з всього світу. Основним чинником котрий уповільнює розвиток туризму в Україні – війна розв'язана країною агресором. Але післявоєнний час, Україна обов'язково прискорить процес в розвитку туристичної галузі. Обумовлено це тим, що наразі наша країна у всіх на слуху.

Таким чином, Україні для розвитку спортивного туризму слід прийняти низку важливих рішень: 1. визначитися з видами спортивного туризму, що Україна буде розвивати; 2. визначитися конкурентними перевагами спортивного туризму саме в Україні. Так головними перевагами іноземного спортивного туризму є саме інфраструктура. Через відсутність саме інфраструктури, наприклад шляхів, Україна може додати додаткових спортивних перешкод для шанувальників екстриму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шпильова В. О. Сучасний стан спортивного оздоровчого туризму в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24. С. 88–91.
2. Писарева І. В., Григоренко А. Ю. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку спортивного туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. С. 25–28.
3. Годя І. М. Спортивно-оздоровчий туризм у світі й Україні: соціальний та економічний аспекти. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20332>
4. Божидарнік Т. В. Міжнародний туризм : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
5. Гірськолижний туризм на тернах Європи. URL: https://vuzlit.com/353412/orskolizhnyy_turizm_terenah_yevropi
6. Альпінізм як вид спорту. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?43921
7. The Andes – Introduction. URL: <https://web.archive.org/web/20050922180841/http://www.geo.arizona.edu/geo5xx/geo527/Andes/intro.html>
8. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2009. 304 с.
9. Особливості автомобільного туризму Америки. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/17035388.pdf>
10. Розвиток туризму в Австралії. URL: https://uk.upwiki.one/wiki/Tourism_in_Australia
11. Загальна інформація про Австралію. URL: <https://travel-tours.com.ua/category/avstraliya/>
12. Міжнародний туризм в контексті сучасних інтеграційних процесів. URL: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/543046df0fc6afed68efa40e629fbdc.pdf>

REFERENCES

1. Shpilova, V. O. (2013), "Modern state of sport and wellness tourism in Ukraine", *Investisii, praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 88–91.
2. Pisarenko, I. V. and Grigorenko, A. U. (2021), "The research of modern state and development perspective of sport tourism at Ukraine", *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 33, pp. 25–28.
3. Godia, I. M. "Sport and wellness tourism at the world and Ukraine: social and economic aspects", available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20332>
4. Bozhidarnik, T. V. (2012), "The international tourism", Centr uchbovoi literatury, Kiev, Ukraine.
5. "The downhill skiing tourism at Europe", available at: https://vuzlit.com/353412/orskolizhniy_turizm_terenah_yevropi
6. "Mountaineering as sport", available at: https://esu.com.ua/search_articles.php?=43921
7. "The Andes – Introduction", available at: https://web.archive.org/web/20050922180841/http://www.geo.arizona.edu/geo5xx/geo527/Andes_intro.html
8. Grabovskyi, Ua. A., Skaliy, O. V. and Skaliy, T. V. (2009), *Sportyvnyi turizm [The sport tourism]. Navchalna kniga Bogdan, Ternopol, Ukraine.*
9. "The features of autotourism at America", available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/17035388.pdf>
10. "The development of tourism at Australia", available at: https://uk.upwiki.one/wiki/Tourism_in_Australia
11. "The general information of Australia", available at: <https://travel-tours.com.ua/category/avstraliya/>
12. "The Internatinal toursm at context of modern integrationprocess", available at: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources543046df0fcf6afed68efa40e629fbdc.pdf>

*Стаття надійшла до редакції
25 жовтня 2022 р.*